

27.01.2023

Урок № 7

Всесвітня історія

Група 13

Полтавець Н.В.

Тема: Паризька мирна конференція

Мета: охарактеризувати Паризьку мирну конференцію та визначити основне її завдання; навчити визначати особливості механізму створення, переваги й недоліки Ліги Націй; пояснювати поняття й терміни: «Паризька мирна конференція», «Рада чотирьох», «репарації», «Ліга Націй».

Тип уроку: вивчення нового матеріалу

Основні дати:

18 січня 1919р. – 21 січня 1920 р. – робота Паризької мирної конференції;

28 червня 1919 р. – укладення Версальського мирного договору з Німеччиною;

10 вересня 1919 р. – укладення Сен-Жерменського мирного договору з Австрією;

27 листопада 1919 р. – укладення Нейїського мирного договору з Болгарією;

4 червня 1920 р. – укладення Тріанонського мирного договору з Угорщиною;

10 серпня 1920 р. – укладення Севрського мирного договору з Туреччиною;

23 липня 1923р. – укладення Лозаннського мирного договору з Туреччиною.

Хід уроку

Актуалізація опорних знань

1. Назвіть дату та основні причини закінчення війни?
2. Які політичні та економічні наслідки спіткали повоєнну Європу?
3. Який з воюючих блоків отримав перемогу? Хто входив до складу переможців?

Наміри держав-переможниць у війні на Паризькій конференції. «Українське питання».

Із 18 січня 1919р. з перервами до 21 січня 1920р. у Парижі працювала міжнародна мирна конференція. Країни, які програли у війні, не були запрошені. Росії теж не було через громадянську війну. Фактично роботою конференції керувала «Велика трійка» – Франція, Велика Британія та США (прем'єр-міністром Великої Британії Д. Ллойд Джорджем, прем'єр-міністром Франції Ж.Клемансо і президентом США В. Вільсоном.

Обговорення проектів мирних договорів із переможеними країнами, що формально розроблялися на основі **«14 пунктів» Вільсона**, виявило наявність значних суперечностей між учасниками конференції, обумовлених цілями, яких намагалися досягти їхні держави.

Франція, на території якої велися бойові дії, більше за інші держави постраждала у війні. Клемансо був налаштований реалізувати популярне серед французів гасло «Німці за все заплатять», позбавити Німеччину можливостей для реваншу в майбутньому і посилити вплив Франції у Європі, поверненні французам Ельзасу і Лотарингії, отриманні Саарського вугільного басейну й відсуненні кордону з Німеччиною до Рейну.

На німецьких землях уздовж лівого берега Рейну передбачалося створення буферних держав під німецьким впливом.

Французькі політики прагнули економічно ослабити Німеччину величезними репараціями (500 млрд марок золотом) і отримати частину її колоній в Африці.

Велика Британія на початок конференції вже отримала все, заради чого вела війну.

Німеччина перестала бути її суперником на морях і конкурентом на світових ринках.

Британські домініони захопили німецькі колонії, а сама Велика Британія контролювала значну частину «спадщини» Османської імперії на Близькому Сході. Британці прагнули лише утримати й закріпити досягнуте. У визначенні кордонів післявоєнної Європи, на думку Ллойд Джорджа, необхідно було дотримуватися принципів національної приналежності й права народів на самовизначення виступали проти запропонованої в «14 пунктах» В. Вільсона свободи судноплавства й за підтримки Франції та Японії наполягали на згортанні американських програм будівництва воєнно-морського флоту. Завдяки цьому британці сподівалися зберегти свою морську перевагу. За роки війни Велика Британія, як і Франція, перетворилася з кредитора на боржника.

США внаслідок війни суттєво змінили своє становище у світі.

З боржника вони перетворилися на кредитора.

Сполучені Штати дали в позику країнам Європи близько 10 млрд доларів. їхній валовий національний продукт за роки війни збільшився більше ніж у 2 рази.

Італія на конференції розраховувала домогтися прийняття рішення про передачу їй тих територій, які їй пообіцяли за участь у війні на боці Антанти, а саме Південного Тиролю, східного узбережжя Адриатичного моря і частини Малої Азії. Однак незначний внесок італійців у війну не спонукав «Велику трійку» підтримати їхні вимоги. Румунія наполягала на передачі їй Трансільванії, Буковини й Банату з австро-угорської спадщини, обіцяних їй у 1916р. До того ж вона окупувала Бессарабію, яка раніше належала Російській імперії. Лише за активну участь у придушенні Угорської революції вимоги румунів задовольнили.

Японія претендувала на колишні німецькі колонії в Тихому океані і півострів Шаньдун у Східному Китаї, що до війни орендувала Німеччина. Усі ці території японці в роки війни захопили. Вимоги Японії підтримувала Велика Британія, вважаючи, що це допоможе їй ослабити зростання впливу США.

Запитання на закріплення.

- 1) Коли розпочала роботу Паризька мирна конференція? Чому саме цього дня?
- 2) Які країни відігравали ключову роль на конференції?
- 3) Охарактеризуйте позиції основних учасників конференції.

Версальський договір та створення Ліги Націй.

У квітні 1919р. країни-переможниці узгодили текст мирного договору з Німеччиною й запросили її представників до Парижа. Спроби німецьких дипломатів внести зміни до цього документа було відхилено з погрозою про відновлення воєнних дій. 28 червня представники Німеччини в Дзеркальній залі Версальського палацу уклали мирний договір. Версальський договір, як і інші угоди із союзниками Німеччини, укладені на Паризькій конференції, розпочинався статутом Ліги Націй.

Німеччина повинна була сплатити репарації для відшкодування «всіх втрат» союзників. Аванс становив 20 млрд марок, а загальна сума мала бути визначеною згодом. Окремі статті договору зводили Німеччину до становища залежної країни. Так, авіація держав-переможниць отримала право на повну свободу літати над її територією і приземлятися на неї. Річки Ельба, Одер, Неман і Дунай, а також Нільський канал оголошувалися відкритими для іноземних держав. Заборонялися будь-які обмеження ввозу до Німеччини товарів із країн-переможниць. Гарантією виконання Німеччиною договору, як передбачалося, повинна була стати окупація союзниками території на захід від Рейну терміном від 5 до 15 років.

Робота з термінами і поняттями

Репарації – повне або часткове відшкодування державою заподіяних нею збитків іншій або іншим державам у грошовій чи іншій формах. Виплата репарацій передбачається в мирному договорі після закінчення війни.

Проблемне запитання: Французький маршал Фош, ознайомившись з умовами Версальського миру, вигукнув: «Це не мир. Це перемир'я на двадцять років!». Які умови Версальського миру дозволили маршалу зробити такий висновок?

Утворення Ліги Націй

Завдання:

За допомогою підручника опрацюйте матеріал підручника на сторінці 43 і дайте відповіді на запитання.

Запитання.

1. Що таке Ліга Націй? На яку сучасну організацію вона схожа?
2. Коли вона була утворена і з якою метою?
3. Охарактеризуйте карикатуру з собакою на сторінці 49? Поясніть чому на собаці намордник?

Президент США В. Вільсон, відповідно до своїх «14 пунктів», одразу після початку роботи Паризької конференції став наполягати на першочерговій розробці уставу Ліги Націй, який мав стати складовою всіх мирних договорів. Велика Британія, Франція, Італія та Японія виступили проти цього, побоюючись, що це перешкодить їм реалізувати свої територіальні та фінансові претензії до переможених країн. Ллойд Джордж за підтримки французької, італійської, японської та деяких інших делегацій запропонував спочатку вирішити долю німецьких колоній і територій, які раніше належали Османській імперії. Вільсон категорично заперечив проти негайного перерозподілу колоній, заявивши: «Світ скаже, що великі держави спочатку поділили беззахисні частини світу, а потім створили союз народів». Це викликало роздратування його опонентів. Однак Вільсон, який очолював комісію з розробки статуту Ліги Націй, через декілька днів подав його на затвердження учасниками конференції.

Робота з термінами і поняттями **Ліга Націй** – перша міжнародна міждержавна організація, створена з метою розвитку співробітництва, досягнення безпеки і миру між народами на Паризькій конференції 1919-1920 рр.

14 лютого 1919р. Паризька конференція затвердила статут Ліги Націй, яка повинна була відповідно до нього сприяти розвитку співробітництва між усіма

народами, гарантувати мир і безпеку. Її засновниками стали держави-переможниці й новостворені країни Польща, Чехословаччина і Хі-джас. Керівними органами Ліги Націй були щорічна Генеральна асамблея (збори) і Рада Ліги, а місцем їх перебування – Женева. Рада Ліги повинна була складатися з п'яти постійних членів (США, Велика Британія, Франція, Італія, Японія) і п'яти непостійних членів. Однак оскільки американський сенат не ратифікував Версальський мирний договір з Німеччиною і включений до нього статут Ліги Націй, *США, будучи ініціатором створення цієї організації, не увійшли до неї.* Текст статуту Ліги Націй був складовою всіх договорів із переможеними країнами. Проте самі вони, а також радянська Росія не увійшли до цієї міжнародної організації.

За допомогою Ліги Націй країни-переможниці здійснили перерозподіл колоній. Було запроваджено так звану мандатну систему, за якою окремим державам надавалося право на управління територіями, які були колоніями держав, що зазнали поразки у війні. Так, колишні німецькі колонії в Тихому океані, Південно-Західній і Південно-Східній Африці фактично стали власністю країн, які отримали мандати, – Японії, Австралії, Нової Зеландії та Південно-Афмандати на колишні території Османської імперії (Сирія, Ірак, Палестина та ін.), мали право самостійно визначити, коли вони стануть здатними до самоврядування, і надати їм у зв'язку з цим незалежність.

Мирні договори із союзниками Німеччини

Договір із Німеччиною разом із тими, що були укладені з її союзниками по війні – Австрією, Болгарією, Угорщиною і Туреччиною, – склали Версальську систему мирних договорів.

Самостійна робота з підручником (сторінка 44)

Назва договору	Країна	Дата	Умови

10 вересня 1919р. у містечку Сен-Жермен-ан-Ле, поблизу Парижа, було укладено мирний договір з Австрією, який фактично узаконував розпад Австро-Угорської імперії і її поділ на декілька незалежних держав – Австрії, Угорщини, Чехословаччини, Королівства сербів, хорватів і словенців. Польща отримала Галичину, Румунія – Буковину, Чехословаччина – Закарпаття. На Австрію, як і на Німеччину, накладалися воєнні обмеження. Окремою статтею, як і у Версальському договорі, заборонялося об'єднання Австрії з Німеччиною.

27 листопада 1919 р. у Паризькому передмісті Нейї-сюр-Сен було укладено мирний договір із Болгарією. Нейїський договір передбачав територіальні поступки Болгарії на користь Греції, Румунії й Королівства сербів, хорватів і словенців. Кількість болгарської армії обмежувалася 20 тис. осіб, скасовувалася загальна військова повинність. Сума репарацій визначалася в 2,25 млрд франків золотом, які необхідно було сплатити протягом 37 років.

4 червня 1920 р. у Великому Тріанонському палаці Версаля держави-переможниці уклали договір з Угорщиною. Угорщина змушена була погодитися на передачу ряду територій Румунії, Чехословаччині, Австрії й Королівству сербів,

хорватів і словенців. Вона втрачала вихід до Адріатичного моря та зменшилася у 3 рази, а її населення – у 2,5 разу порівняно з 1914 р. Кількість угорської армії скорочувалася до 35 тис. осіб, скасовувалася загальна військова повинність. Військово-морський флот, у тому числі кораблі Дунайської флотилії, передавався союзникам. Країні заборонялося мати на озброєнні авіацію, танки, важкі гармати тощо. Сума репарацій визначалася в 200 млн крон золотом.

10 серпня 1920р. у французькому місті Севр переможці уклали мирний договір з Туреччиною, який узаконив розпад і розподіл Османської імперії. За Севрським договором Туреччина позбавлялася всіх своїх колоніальних володінь – Сирії, Лівану, Палестини, Месопотамії (Іраку), Аравійського півострова, Єгипту тощо. Вона визнавала анексію острова Кіпр британцями і незалежність Вірменії. Мармурове море і протока Босфор залишалися відкритими для всіх суден у мирний і воєнний час. Ряд її територій передавався Греції та Італії. Кількість турецької армії обмежувалася 50 тис. осіб. На території Туреччини встановлювався «режим капітуляції», що фактично позбавляло її незалежності. Однак перемога Національної революції 1920-1923 рр. перешкодила повній реалізації умов Севрського договору.

Підсумки уроку

✚ Значні розбіжності між державами-переможницями в баченні шляхів розбудови післявоєнного світу і свого місця в ньому обумовили гостру боротьбу на конференції.

✚ Версальський договір став основою післявоєнної системи мирного врегулювання. Однак його умови, зачіпаючи суверенітет Німеччини як держави, мали небезпеку поширення ідей реваншу в майбутньому. Не менш важкими за своїми умовами були мирні договори із союзниками Німеччини, а «рівновага» між державами надзвичайно нестійкою.

Питання для самоперевірки

1. Укажіть дату роботи Паризької мирної конференції.
2. Що таке репарації?
3. Хто входив до «Великої четвірки».
4. Назвіть основні завдання Ліги Націй.
5. Яка кількість німецької армії встановлювалася Версальським договором?
6. Яку назву мали мирні договори, укладені з Австрією, Болгарією, Угорщиною і Туреччиною?

Урок № 8

Тема: Вашингтонська конференція. Завершення формування Версальсько-Вашингтонської системи, її суперечності.

Мета: визначити результати Вашингтонської конференції.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу

Хід уроку

Міждержавні суперечності на Далекому Сході

Азіатсько-Тихоокеанський регіон був серйозним центром міждержавних протиріч. Основними суперниками в цьому регіоні виступали США, Великобританія та Японія.

Основними питаннями, що викликали протиріччя між указаними державами, були:

- контроль над Китаєм;
- недоторканність колоніальних володінь;
- баланс морських озброєнь.

Так, під час Першої світової війни Японія, яка не брала активної участі у війні, скориставшись тим, що європейські держави і США були зайняті на Європейському театрі бойових дій, посилила свої позиції на Далекому Сході, Тихому океані, а надто в Китаї. Зросла й морська могутність Японії, яка спиралася на англо-японську угоду 1902 р.

Основним противником Японії були США. Вони виступили проти поділу Китаю на зони впливу і вимагали проведення політики стосовно Китаю під гаслами «відкритих дверей» і «рівних можливостей». Також Сполучені Штати непокоїло зростання морської могутності Японії. У Вашингтоні й Токіо не виключали можливості воєнного зіткнення.

Великобританія, своєю чергою, наполягала на збереженні принципу поділу Китаю на сфери впливу. Така позиція Великобританії, а також вимога США сплатити всі борги загострили і англо-американські стосунки.

Для вирішення цих питань було скликано Вашингтонську конференцію.

Вашингтонська конференція 1921-1922 рр.

Мирні договори з Німеччиною та її союзниками були доповнені серією угод, підписаних на Вашингтонській конференції (12 листопада 1921 р. – 6 лютого 1922 р.), присвяченій питанням обмеження морських озброєнь та відносинам в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

У роботі конференції взяли участь США, Великобританія (також були репрезентовані її домініони та Індія), Японія, Франція, Італія, Бельгія, Голландія, Португалія, Китай.

На конференції було підписано три угоди. **Договір чотирьох держав** (США, Англія, Японія, Франція) гарантував збереження його учасникам володінь у басейні Тихого океану. Сторони давали взаємні гарантії недоторканності колоній терміном на 10 років. Згідно з угодою ліквідовувався англо-японський договір 1902 р.

Договір п'яти держав (Англії, США, Японії, Франції, Італії) про обмеження морських озброєнь. Учасники договору зобов'язувалися не будувати лінкорів тоннажністю понад 35 тис. тонн. Установлювалися обмеження тоннажу і для крейсерів. Заборонялося створювати нові військово-морські бази (крім США, Великобританії) в Тихоокеанському регіоні.

Це був перший в історії договір про обмеження гонки озброєнь. Уперше Великобританія формально визнала рівність флоту США зі своїм.

6 лютого 1922 р. було підписано трактат дев'яти держав, який проголошував принцип суверенітету і територіальної цілісності Китаю. Японія відмовилася від свого монопольного становища в Китаї та повертала йому колишні німецькі володіння.

Великі держави брали на себе зобов'язання не прагнути до поділу Китаю на сфери впливу і дотримуватися принципів «відкритих дверей» та «рівних можливостей».

Суперечності Версальсько-Вашингтонської системи

Комплекс договорів підписаних між державами після Першої світової війни називають Версальсько-Вашингтонською системою. Версальська система була пов'язана із вирішенням питань у Західній Європі, Африці і на Близькому Сході, а Вашингтонська – на Далекому Сході і в Тихому океані.

На цих конференціях відбувався фактично перерозподіл сфер впливів у світі. На майбутні роки 10-15 люди змогли відпочити від війни.

Проблема Версальсько-Вашингтонської системи була в тому, що вона поділила світ на переможців і переможених.

Запитання для самоконтролю

1. З якою метою було скликано Вашингтонську конференцію?
2. Як було врегульовано міжнародні відносини в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні?
4. Як було вирішено на конференції проблему Китаю?
5. У чому полягало позитивне значення Версальсько-Вашингтонської системи?
6. З'ясуйте вади Версальсько-Вашингтонської системи.
7. Яка велика держава залишилася поза Версальсько-Вашингтонською системою і чому?
8. Чи могла Версальсько-Вашингтонська система стати основою для тривалого миру? Відповідь обґрунтуйте.

Домашнє завдання

- 1) Опрацювати §6-7.
- 2) Закінчити таблицю мирних договорів із союзниками Німеччини.

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту natasha_poltavets@ukr.net.

**У темі листа ОБОВ'ЯЗКОВО
вказати ПІБ, номер групи, номер уроку
і дату.**